

22 / 12

Lysande minnesteckningar

FÖR MÅNGA som utan större intresse läste juridik i Uppsala och Stockholm för bortåt trettio år sedan framstår säkerligen några böcker och några lärare såsom symboler för den vetenskap som man snudade vid utan att intränga i. Anmälnaren glömmer för sin del aldrig intrycket av böcker sådana som Afzelius Parts ed, Tryggers Skrifliga bevis, Alexandersons Tryckfrihetsprocessen och Ekebergs Frälseränta eller föreläsningarna av de båda sistnämnda forskarna och den tidigt avlidne Martin Fehr. Vad som imponerade och stannade i minnet var inte de teoretiska konstruktioner som framfördes, än mindre de fakta som ordnades i perfekta formationer, utan den lysande klarhet och precision som gjorde läsningen av böckerna till en stimulerande intellektuell gymnastik och gav föreläsningarna prägeln av konstnärskap. På den punkten var det inte lätt att finna motsvarigheter inom den humanistiska samhällsforskningen. Den juridiska utbildningen, fullföljd genom domar- och lagstiftningsverksamhet, frambragte i förstklassiga hjärnor en förmåga av pregnans utan motstycke.

Det är till stor del dessa egenskaper som gör *Nils Alexandersons* minnesteckningar över ett antal jurister — jämte prins Eugen och Carl Laurin — till en så fängslande bok (*Juristprofiler och ett par andra*, Norstedts, pris 7:75). Man njuter av det mästerskap som med enkla medel klarlägger och karakteriserar så konkret och så träffande. I uppsatsen om Ivar Afzelius — kanske den bästa i boken — har Alexanderson själv på ett oöverträffligt sätt uttryckt vad anmälnaren vill ha sagt. Afzelius stil, såges det, var enkel, osmyckad och saklig. "Särskilt expressiva och målände ord och uttryck förekomma blott mycket sparsamt. Och likvisst är läsningen av några rader i de flesta fall nog för att inge estetiskt behag och utesluta varje tvivel om vem författaren må vara. Det är med små och lätta medel denna verkan nås. Det är träffsäkerheten att bland språkets förråd av helt allmänna ord finna det som i sammanhanget just täcker tankens eller känslans nyans. Det är satsbildningens enkelhet och klarhet, den lätta periodbyggnaden och det fina sinnet för prosans rytmiska resurser. Men det kommer något till: förmågan att få sin egen inre ton att klinga ut i ord."

De flesta av Alexandersons minnesteckningar är nekrologer, ofta skrivna på kort varsel efter dödsfallet — alla har karaktären av hyllningar. Det

Nils Alexanderson.

skall inte förnekas att detta förhållande i några fall medför en kännbar begränsning, att framställningen blir torr och en aning konventionell. Men i regel är det inte så. Tvärtom, trots att endast ljusa och vackra egenskaper dövas fram, blir bilden av den skildrade personen levande, inträngande, stundom fascinerande. Man tvivlar inte ett ögonblick på att vad som skrivs är känt och upplevat. Detta betingas av att minnesteckningarna, som författaren skriver, är "uttryck för varm sympati, tacksamhet och respekt, ej sällan stegrad till djup vördnad" och att de "icke på någon punkt avvikit från en liylligt erfaren sanning". Men det betingas också av att författaren i märklig grad förenar ett starkt och livligt temperament med vidsyn och generös uppskattning. Denna förening gav politikern Alexanderson en särprägel; man minns och beundrar hans bestämda ställningstagande, hans nervösa iver, som kunde slå över i hetighet, men också hans förmåga att se klart och i stort, att inte blott formellt respektera, utan med djup förståelse och verklig tillgivenhet betrakta motståndaren. Denna förening präglar också minnestecknaren Alexanderson; det är detta som förklarar att läsningen av hans bok inte bara ger njutning, utan också den form av uppbyggelse som består i samvaro med en nobel person.

Lagstiftaren och domaren utför sitt värv, skriver Alexanderson, "i halv anonymitet", de är i regel, även på höjden av skicklighet och anseende, okända utanför en trång krets av yrkeskolleger. Det är möjligt att detta avstånd från offentligheten jämte inriktningen på utbyggandet och befästandet av ostridiga värden lockar och samtidigt bidrar att bilda de harmoniska och lyckligt verk samma karaktärer som framträder i Alexandersons galleri. Ty hans bok formar sig osökt till ett äreminne över generationer av framstående svenska jurister.

Herbert Tingsten